

Nr 16

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åtgärder för fortsatt drift vid Oskarshamns varv.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 375 i första kammaren av herr *Adolfsson* och nr 449 i andra kammaren av herrar *Nilsson* i Gävle och *Hagberg*, har föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall hemställa om sådana åtgärder att fortsatt drift vid Oskarshamns varv kan säkras, eventuellt genom statligt övertagande av varvsrörelsen.

Beträffande motiveringen för förslaget hänvisas till motionen I: 375.

Av utskottet inhämtade yttranden över motionerna har inkommit från arbetsmarknadsstyrelsen och från Svenska ackumulatoraktiebolaget *Jungner* såsom moderbolag för Aktiebolaget Oskarshamns varv.

Svenska ackumulatoraktiebolaget Jungner framhåller, att i dess förvaltningsberättelser för verksamhetsåren 1961 och 1962 klart uttalats den osäkerhet för framtiden som ledningen ansett råda i fråga om varvsrörelsen i Oskarshamn. I den utförliga redogörelse för situationen, som lämnades i verksamhetsberättelsen för 1962, sades bl. a. följande:

Oskarshamns Varv har under innevarande år givit intresserade rederier anbud på ett stort antal fartyg av typer inom ramen för anläggningarnas kapacitet och har därvid varit berett att tillmötesgå de mycket långtgående krav på krediter, vilka är av betydelse i dagens konkurrenssituation. Erforderliga nybyggnadskontrakt har dock icke kunnat tillföras varvet. Mot bakgrund av rådande överkapacitet inom varvsindustri och sjöfart förutses ytterligare investeringar i varvet bli oräntabla. Försåvitt ansträngningarna att tillföra rörelsen nya, ej förlustbringande beställningar icke krönes med framgång, nödgas Oskarshamns Varv med slutförande av inneliggande orderstock upphöra med nybyggnad av fartyg och avveckla varvsrörelsen.

I sitt remissyttrande anför bolaget vidare:

Då varvets fortsatta strävanden att erhålla kontrakt för fartygsnybyggnader till lönsamma villkor ej lett till resultat, fattades i juni 1963 beslut om avveckling av varvsrörelsen hösten 1964. Avvecklingen fortgår enligt plan, och beräknar vi att under september i år leverera varvets sista i kontrakt varande fartygsnybyggnad.

Trots beslutet om avvecklingen har varvsledningen fortsatt att bearbeta marknaden med offerter avseende såväl i marknaden förekommande förfrågningar å fartyg av för vårt varv lämplig typ och storlek som förslag å handels- och fiskefartyg till tänkbara beställare, bl. a. Sovjet samt u-länder. Trots denna aktivitet och trots den »beställningskonjunktur» som förevarit har några beställningar av betydelse ej placerats vid vårt varv. De far-

tygskontrakt som tecknats av svenska varv under senare tid avser i första hand fartyg som i storlek överstiger vårt varvs kapacitet förutom att de tecknats till pris och till villkor som sannolikt äro förlustbringande. Vår uppfattning härom grundas på uttalanden från ledande personer inom svensk varvsindustri, bl. a. ett uttalande från företagschefen vid Eriksbergs Mek. Verkstad, direktör Sven Häggqvist, i Dagens Nyheter den 2/2 1964.

Vi anser det nödvändigt att i sammanhanget erinra om den varvskris som allmänt förekommer i skeppsbyggeriländerna, bl. a. är orderläget vid varven i Frankrike och Italien av sådan karaktär, att statliga myndigheterna avser ingripa med olika stödåtgärder. I Tyskland har betydande varv nedlagt verksamheten, och förekommer bl. a. i England under senare tid att väl renommerade större varv trätt i frivillig likvidation.

Vi har goda skäl att antaga, att den utrustning över vilken vårt varv förfogar för byggande av fartyg av för varvet lämplig typ är fullt konkurrenskraftig.

I avsikt att medverka till en förlängd avveckling av varvsrörelsen har prisdiskussioner ägt rum med statliga myndigheter angående fartygsbyggnader att hänföra till statliga stödbeställningar. Några avgöranden har ännu icke träffats om dylika arbeten. Bolagsledningen överväger samtidigt mot bakgrunden av önskemålet om en förlängd avveckling att låta bygga ett eller annat paragraffartyg i egen regi.

Vid vårt varv sysselsättes i dag ca 600 arbetare och 150 tjänstemän. Varvsanläggningen är i fullt driftsdugligt skick.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför följande:

Arbetsmarknadsstyrelsen anser sig ej kunna bedöma de företagsekonomiska förutsättningarna för en fortsatt drift vid Oskarshamns varv. Saknas sådana förutsättningar finns från arbetsmarknadssynpunkt ej anledning påkalla att varvsrörelsen upprätthålles.

Styrelsen har funnit det angeläget att söka komma till rätta med de problem på arbetsmarknaden som uppstått i samband med den beslutade nedläggningen av varvet. Genom arbetsförmedlings-, omskolnings- och lokaliseringsåtgärder har detta hittills lyckats och möjligheterna att lösa de framtida problemen bedömes goda. Staden har med hjälp av statliga åtgärder erhållit en del nya företag, varjämte utbyggnad av befintliga företag pågår eller är planerade. På sikt beräknas detta medföra en utökning av sysselsättningen som bör i stort sett kompensera det sysselsättningsbortfall som nedläggningen av varvsrörelsen medför. De företag som tillkommit i staden genom styrelsens medverkan utgöres av helt nyetablerade företag eller företag som tidigare bedrivit verksamhet i expansiva områden med brist på arbetskraft. Självfallet är det vid nedläggning av företag i en ort inte alltid möjligt att skaffa ersättningsindustri som sysselsätter arbetskraft med samma yrkeskvalifikationer som det nedlagda företaget. Det kan i sådana sammanhang bli nödvändigt att omskola arbetskraften eller att anskaffa arbete åt yrkesarbetarna i annan ort, medan annan arbetskraft rekryteras till de nya företagen.

Utskottet. Den i motionerna behandlade frågan har tidigare varit föremål för överläggning inom riksdagen. Chefen för inrikesdepartementet besvarade den 6 december 1963 en interpellation i ämnet, vilken riktats till honom

av motionären i första kammaren. Dessförinnan hade chefen för socialdepartementet den 27 maj 1963 till svar på en enkel fråga i andra kammaren ingående redogjort för de åtgärder som vidtagits i syfte att förhindra arbetslöshet och andra sociala skadeverkningar i anledning av krisen vid Oskarshamns varv.

Av de redogörelser som lämnats dels i nyssnämnda sammanhang, dels i arbetsmarknadsstyrelsens till utskottet avgivna utlåtande över motionerna framgår, att vederbörande myndigheter verksamt ingripit för att avhjälpa de svårigheter som vid en driftsinskränkning av det här aktuella slaget uppstår för den berörda personalen. Enligt utskottets mening föreligger här en god illustration till vad som i dylika fall kan uppnås genom en aktiv arbetsmarknadspolitik. Att vissa yrkesarbetare tvingas till flyttning eller omskolning medför givetvis olägenheter för dem; att sådant inträffar torde dock med hänsyn till näringslivets snabba omdaning vara oundvikligt.

Myndigheternas åtgärder i oskarshamnsfallet har inriktats på att icke blott lösa de individuella problem som driftsinskränkningen skapat utan också förebygga en från lokaliseringssynpunkt olycklig bortflyttning från regionen av friställd personal jämte familjemedlemmar. Även i detta hänseende synes ansträngningarna, vilka utskottet bedömer som betydelsefulla, hittills ha varit framgångsrika.

De ovan berörda lösningarna är emellertid enligt motionärernas uppfattning otillräckliga. Härutöver föreslås, att staten skall vidtaga sådana åtgärder att fortsatt drift vid varvet kan säkras, varvid även ett förstärkt stöd anses bära övervägande.

Av det yttrande som varvets moderbolag avgivit framgår, att varvets ledning på olika sätt söker åstadkomma i varje fall en förlängning av varvsdriften. Givetvis måste företagsekonomiska hänsyn härvid bli av avgörande betydelse. Utskottet vill emellertid understryka, att en likartad bedömning synes ofrånkomlig även för statens del. Trots det för varvsindustrien i stort gynnsammare läge, som på senare tid har inträtt, torde det, såsom chefen för inrikesdepartementet framhöll i sitt ovannämnda interpellationssvar, vara oundvikligt att vissa mindre varv avvecklas såsom led i en strukturrationalisering. Det kan, som statsrådet härvid uttalade, inte vara en riktig social politik att under alla omständigheter rädda hotade industrier; samhällets socialt betingade insatser bör i stället vara av sysselsättningspolitisk och lokaliseringspolitisk natur.

Vad beträffar motionärernas uttalande om möjligheten att utnyttja Oskarshamns varv för att bygga fisketonnage avsett för underutvecklade länder vill utskottet som sin mening framhålla, att det internationella biståndets inriktning icke bör bestämmas med utgångspunkt från inhemska företags svårigheter och att beslutade biståndsåtgärder bör genomföras på ett i ekonomiskt hänseende rationellt sätt.

Aberopande vad här anförts får utskottet hemställa,
att motionerna I: 375 och II: 449 icke måtte föranleda nå-
gon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 april 1964

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ståhle, Schmidt, Gustaf Henry Hans-
son, Åke Larsson, Palm, Augustsson, Mattsson* och Risberg* ;

från a n d r a kammaren: herrar Regnéll, Berglund, fru Renström-Inge-
näs*, herrar Hansson i Önnarp, Hagnell*, Larsson i Umeå, Bengtsson i
Landskrona och Ekström i Iggesund.

* Ej närvarande vid justeringen.